

Proba orkestra - brutalan presjek hrvatskog društva začinjelog ksenofobijom, pedofilijom i mobingom

- Autor: [Nina Ožegović](#)
- Zadnja izmjena 17.09.2018 12:16
- Objavljeno 17.09.2018 u 11:29

Zagrebačko kazalište mladih započelo je novu sezonu kazališnom adaptacijom i aktualiziranom verzijom kultnog Fellinijeva filma 'Proba orkestra', kojom su redatelj Edvin Liverić i dramaturginja Nina Mitrović ponudili sirovu i grubu sliku hrvatskog društva u kojem tinjaju ksenofobija, mobing, pedofilija, senzacionalizam i ostale nepogode posttranzicijskog društva

Dugo očekivana predstava 'Proba orkestra', koja je s velikim uspjehom premijerno izvedena u subotu u Zagrebačkom kazalištu mladih, ispunila je sva očekivanja. Premda je nastala prema istoimenom Fellinijevu filmu iz 1978. godine, koji je nakon premijere u Kvirinalu, zgradi talijanske vlade, doživljen kao politički film, dramaturginja **Nina Mitrović** i redatelj **Edvin Liverić** zagreblji su duboko u sve pore hrvatskog društva te oslikali nimalo zanosnu sliku naše stvarnosti.

Dok u originalnoj Fellinijevoj verziji slavni redatelj zahvaća Italiju sedamdesetih, kad su Crvene brigade otele i pogubile premijera Alda Mora, hrvatska ekipa donosi brutalni presjek hrvatskog posttranzicijskog društva sa svim njegovim različitostima, slabostima, razočaranjima i mržnjama.

[Nina Mitrović: Svaki komentar je postao politički nekorektan i ljudi više ne znaju što smiju reći](#)

Nina Mitrović

Izvor: tportal.hr / Autor: Matej Grgić

U toj aktualiziranoj i nadopisanoj kazališnoj verziji, zapravo socijalnoj alegoriji, odnosno političkoj paraboli, na sceni ZKM-a u gotovo savršenoj suigri rasnih glumaca iz ansambla i njihovih gostiju ne oživljuje samo atmosfera probe orkestra te naelektrizirani odnosi između glazbenika, nego i brojne društvene anomalije, od korupcije, ksenofobije, pedofilije, *bullyinga* i egzodusa mladih i talentiranih na Zapad do senzacionalizma i problema s TV pretplatom. Ta slika je stravična ('Svijet je postao ružan i zao') i pokazuje totalno dehumanizirano društvo.

Svi su tu, nezadovoljni i nesretni – sindikalist, tabletomanka, bivša žena i bivša ljubavnica, pedofil, homoseksualac, buntovnica, korumpirani menadžer koji ugovara gaže, dirigent tiranin, vođa pobune, žrtva itd., i svi reflektiraju totalno kaotično stanje u orkestru, ali i kaos u državi.

Nižu se gotovo dokumentarne slike, tako da na početku imamo dojam kao da zaista gledamo probu orkestra: neki jedu, drugi brbljaju na mobitel, treći dobacuju, a zatim, odgovarajući na pitanja TV ekipe, analiziraju, opisuju i ridikuliziraju svoje instrumente ('prva violina je mozak i srce orkestra', 'klarinet je njegov penis'). Sve to rade s lakoćom, humorom, često lascivnim i politički nekorektnim, iskazujući svoje frustracije, ljubomoru i bol zbog raspadnutog braka ili veze, perverzne strasti, pohlepu, amoralnost i laž.

'Nema jednakosti i nikada je nije bilo', kaže dirigent, dakle vlast, potom se diže buna protiv autoriteta, muzičari mahnitaju, TV ekipa se raspada, razularena rulja mlati prvog violinista zato što je stranac - Amerikanac i Židov - ispod klavira seks u dvoje pa utroje... Tu sliku posttranzicijske Hrvatske podcrtava i glazba, kombinacija Fellinijeva suradnika **Nine Rote** i **Merime Ključo**, kojom se također progovara o našim političkim i ideološkim različitostima pa tako osim Rotinih standarda čujemo *jazz*, ali i *turbofolk*.

No kad se strgne veo s te slike razularenog društva, razotkriva se još nešto: da moramo reagirati na nepravdu, tiraniju vlasti i gušenje sloboda jer se jedino u tom slučaju može uspostaviti novo, pravednije i humanije društvo. Taj otpor i bunt prikazani su, kao i u filmu, kroz pobunu muzičara koji se oslobađaju straha i ustaju protiv dirigenta tiranina njemačkog podrijetla i njegove strahovlade kako bi se izborili za svoja ljudska i profesionalna prava. Naglašen je i motiv osвете, predstavljen u liku mobingiranog, ponižavanog, frustriranog i ušutkanog violista, koji nakon što pukne po šavovima vadi pištolj i kreće u osvetnički pohod te puca po kolegama ('Svako malo mi dođe da sve ubijem!') jer ne može više izdržati tu količinu podčinjenosti.

Tu je i pitanje žestoke kritike sistema u kojem živimo. Golema crna kugla, koja gazi sve pred sobom, personificira društveno zlo bez obzira zamišljamo li ga kao fašizam, liberalni kapitalizam, šovinizam, konzervativnu revoluciju, korupciju, klijentelizam, bešćutnost ili bilo koji drugi oblik totalitarnih nepogoda. Ono je tu, oko nas. Hoćemo li ga zaustaviti?

Naposljetku, apostrofirano je pitanje slobode: nakon što ta crna lopta nestane sa scene omraženi dirigent poziva muzičare na suradnju riječima: 'Nastavlja se proba orkestra, dovoljno je da pratite note!', čime autori predstave zapravo poručuju da je dovoljno poštivati pisane zakone jer to omogućuje red i napredak. Iluzorno?

U ulozi autoritativnog i ekscentričnog dirigenta bio je maestralan **Mladen Vasary**, a svoj je lik prikazao kao arogantnog tiranina, objedinivši u njemu karaktere i ponašanja totalitarnih vođa monstruma poznatih iz prošlih režima. Vasary je s jedne strane u svom liku iskazao posvemašnju posvećenost glazbi i poslu, a s druge totalnu neosjetljivost prema problemima i osjećajima muzičara ('Trebalo vas sve kastrirati!', 'Svirate kao prostacine na štajgi'), tako da se njegovo ponašanje (gađanje glazbenika cipelom i ponižavanje žene u orkestru te novinarke) može definirati kao prototip maltretiranja ljudi. Također, njegova uloga krije bitnu poruku predstave. Naime, njegovo izivljavanje nad glazbenicima tobože u ime ideje na kraju preraste u zastrašujući Führerov govor od kojeg se ledi krv u žilama i kojim redatelj upozorava na opasnost koja je već prisutna ili koja tek dolazi.

Franjo Mašković kao snimatelj i **Barbara Prpić** kao televizijska novinarka utjelovili su medijske djelatnike izgubljene u prostoru između ideala i senzacionalističke stvarnosti. **Milivoj Beder** kao bariton hornist otkriva drugu stranu života muzičara, potvrđujući se u liku korumpiranog menadžera koji dogovara gaže kako bi se preživjelo u kapitalizmu. **Pjer Meničanin** sjajno je skinuo uslužnog i servilnog kopista, a **Maro Martinović** kao

mobingirani violist poput ranjenog lava odjednom iskače iz svog psihičkog kaveza i sveti se kolegama. **Marica Vidušić** kao tankočutna i izgubljena harfistica, sva u ružičastom, kao da je stigla iz nekog prošlog vremena, pada kao žrtva crne kugle. **Andela Ramljak**, gotovo neprepoznatljiva kao trubačica u crnoj perici sa šiškama, sanja o odlasku u Beč, daleko od 'ovog primitivizma'. **Dora Polić Vitez** kao druga violina i **Nadežda Perišić Radović** kao flautistica i tabletomanka u ulogama bivše žene i bivše ljubavnice sipaju žuč na sve i svakoga oko sebe, a **Danijel Ljuboja** kao kontrabasist, njihov bivši muž i ljubavnik, posve nezainteresiran za sve oko sebe, pa tako i za njih i za orkestar, pasionirano bulji u mobitel jer gleda nogometnu utakmicu. Od gostiju, osim Vasaryja, istaknuli su se **Dean Krivačić**, inače član riječke Drame, koji je ulogu violinista pedofila kamenog lica izgradio na mrzovolji i nekomunikativnosti, dok je mladi glumac **Mateo Videk** svojom uvjerljivom i zabavnom interpretacijom feminiziranog pijanista bio veliko osvježenje. **Slavko Sobin**, poznat kao fotograf iz serije 'Crno-bijeli svijet', u svojoj roli prve violine, Amerikanca Židova, pokazao je kako se zbog različitosti postaje žrtva ni s čime izazvanog nasilja. **Petra Svrtan** je pak svoju klarinetisticu prikazala kao buntovnu i nekonvencionalnu djevojku, koja živi za glazbu, ali istodobno glasno priznaje da je posao u orkestru dobila 'preko veze'. Glazbeni dio orkestra potpomogla su i četiri profesionalna glazbenika, odnosno studenta: violončelist **Janko Franković** (član Gudačkog komornog orkestra zagrebačke Muzičke akademije), klasični i jazz udaraljkaš **Pavle Golubić**, fagotistica **Lana Juranić** (nastavnica u školi Elly Bašić) i tenor saksofonist **Marin Živković** (nastupa s jazz kvartetom Kvadroskop).

'Proba orkestra' je pametno i duhovito oblikovana jednoipolsatna predstava koja donosi sliku hrvatskog društva i ideju o pobuni i nemirenju s totalitarnim režimima, a potom poručuje da je izlaz u poštivanju zakona i propisa, dakle u pravnoj državi.